

UN HOMENATGE A LA MÚSICA TRADICIONAL *L'Estol des Picot*

Gabriel Barceló

El dilluns 12 de desembre de 2005, el Conservatori Superior de Música de les Illes Balears celebrà, en el marc de l'església del Convent de Sant Vicenç Ferrer de la Ciutat de Manacor, plena de gom a gom, un original concert d'obertura oficial del curs acadèmic 2005-2006.

EL RITUAL

Si faig servir l'adjectiu 'original' per a qualificar aquest esdeveniment del Conservatori és perquè va rompre motlles tant per la descentralització de l'acte acadèmic –la institució està ubicada a la capital de les Illes– com per la motivació que l'animà a retre, com a motiu central, un homenatge a un grapat de músics populars (en el més estricte i ben entès sentit de la paraula «popular»), car aquests intèrprets, l'Estol des Picot, amb una llarga trajectòria que expòs més endavant, mai no s'haurien pensat que una entitat musical regulada els pogués tenir en compte.

Anem, però, a pams, per explicar-vos aquest insòlit encontre entre el més elevat estament musical de les Balears i uns humils músics autodidactes de la ruralia llevantina.

La taula de la presidència estigué formada per l'Honorable Conseller d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, Sr. Francesc Fiol; la directora general de Cultura, Sra. Catalina Sureda; el director del Conservatori, Sr. Miquel Estelrich; el professor i director musical, Sr. Miguel Roa; el batle de Manacor, Sr. Pastor, i una nodrida representació del claustre

de professors del Conservatori, entre d'altres autoritats musicals.

L'acte acadèmic arrencà amb la intervenció de la colla de xeremiers formada per Pep Rotger i Josep Antoni Rubio. Seguiren el Cant de la Sibilla, magníficament interpretat per Sofia Domènech des de la trona de l'església, i un adequat parlament de salutació i de benvinguda del director del Conservatori, tot justificant l'acte acadèmic, «dedicat a la nostra música tradicional i al reconeixement de la gran figura d'Antoni Noguera, persona entranyablement unida a la ciutat de Manacor». El senyor Miguel Roa, director musical del Teatro de la Zarzuela de Madrid, exposà en una lliçó magistral *Las influencias de la música tradicional en el teatro lírico español*. Paraules força documentades i exposades de manera molt amena. Llàstima que fos l'única nota dissonant de la resta d'actuacions (per raons lingüístiques, que

no afecten mica el prestigi de l'orador, poc adients en aquell context tan distès i «tradicional»). Què hi farem, però? La ideologia de la presidència havia de recordar, una vegada més, la seva dèria de política bilingüista a un públic, i en un lloc, que gaudeix gairebé d'un 99% de monolingüisme cultural en llengua catalana.

Acte seguit, es procedí al lliurament de la Medalla d'Honor del Conservatori Superior a l'Estol des Picot, efectuat pel conseller de Cultura, després d'un generós parlament d'elogi i de padrinatge del grup homenatjat.

Aquesta primera part es clogué amb unes paraules emotives d'agraïment, de part de l'Estol, en boca del seu representant, Tomàs Nicolau, qui, entretallat per l'emoció afirmà, entre altres coses:

[...] agraïm de tot cor al Conservatori que hagi volgut

fer els honors a un grup de músics populars que no tengueren l'oportunitat de poder-s'hi formar, i que la seva condició de conradors de la terra no els va permetre ni tan sols aprendre una mica de solfa.

EL CONCERT

Després del lliurament es féu el concert comunitari, que tingué com a prelude la interpretació de les Caramelles de Nadal d'Eivissa, *Sant Goig i s'Oferiment*, a càrrec de la Colla des puig de Missa, integrada per Joan-Josep Noguera (castanyoles), Antoni Tur (espasí), Joan Tur (castanyoles), Antoni-Josep Guasch (espasí) i Salvador Roig (flauta i tambor). La interpretació agradà, però no es pogué gaudir del seu cant com calia degut a deficiències megafòniques, car, com és de ritual, la Colla fa la interpretació d'esquena al públic. El segon número musical consistí en el cant de *Sa jota de dalt*, el *Fandango de dalt* i *Sa jota de baix*. Hi posà la veu de tiple Antoni Barceló; la part instrumental anà a cura de Coloma Marquès (guitarra), Teresa Coll (castanyoles), Josep-Lluís Bosch (bandúrria), Lluís Soler (guitarró) i Maria-Antònia Moll (guitarra). Aquest grup de músics menorquins deixà la

seva illa a l'altura i dignitat que es té ben guanyada.

La tercera actuació, que podem qualificar de «plat fort» d'aquest sopar musical, la féu el patriota i veterà professor universitari Biel Majoral, qui cantà el millor del seu repertori reivindicatiu de la nostra nació i ironitzà, posant sabata a son peu, algunes actituds poc favorables dels governants de la nostra taita a la recuperació de la nostra llengua i, precisament, de la nostra cultura popular tradicional. No cal insistir en la forta ovació amb què el públic agrai la seva excel·lent interpretació com a artista i com a persona compromesa amb l'essència de la seva terra.

El concert es tancà amb l'actuació dels set integrants de l'Estol des Picot amb el cant i instruments (violins, guitarres, guitarrons, llaut, xeremies i percussió) que, de molts anys enrere, fa servir el grup llevantí. Ens brodaren una *Mateixa*, cançons de *Sant Antoni*, *Serenates* i la vella *Balanguera*, que feren que el públic vibràs d'entusiasme i els fes bisar la darrera peça, corejada dempeus.

L'ESTOL DES PICOT

L'agrupació començà a bellugar-se musicalment per Son Macià,

devers l'any 1976, d'una manera esporàdica, per alegrar el final d'unes messes, d'una planada de figues o amb motiu d'unes matances a cases d'amics del poblet, que acabaven, necessàriament, amb una ballada.

Va ser a l'octubre de l'any 1980, però, quan el grup es cohesionà i prengué la seva activitat, gairebé frenètica, amb motiu de les classes de llengua catalana i de cultura de les Balears que l'Escola Municipal de Mallorquí impartia en aquell nucli urbà del municipi de Manacor. El poeta Pere Orpí, aleshores rector de la parròquia, n'era el professor i l'ànima de la moguda cultural macianera. En el curs 1980-1981 s'arribaren a comptabilitzar més de quaranta revetlles en què es barrejaven cançons, jocs de matances, breus escenificacions de teatre, recitats, conferències, projeccions de diapositives, gastronomia de pastisseria casolana, etc., que acabaven sempre amb una bona ballada. En quasi totes aquestes activitats hi intervingué l'Estol des Picot.

Fou durant aquest curs, a una excursió de convivència de cap de setmana, en què es romangué al puig de Maria (Pollença) i es visità el bosc de la Victòria (Alcúdia), el 15 de febrer de 1981, quan es batejà el grup amb el nom que ara porta. Va ser precisament en els entorns del santuari d'aquesta bella contrada alcudienca, on una cinquantena de persones ben avingudes que hi celebraven el dia dels enamorats, l'elegí per anomenar, no tan sols els sonadors, sinó també les balladores i els balladors que els seguien.

De llavors ençà, l'Estol des Picot ha esdevingut un model de col·laboració a tots els actes festius en què ha estat sol·licitat. Els seus components han sonat i fet ballar milers de persones: infants, joves, madurs i ancians des d'Artà fins a Ses Salines i de Sa Pobla a Portocolom, és a dir, tota la comarca de Llevant i part d'altres indrets de

Mallorca, fins i tot de fora, al Principat, amb actuacions a Barcelona, Manresa i Matadepera. La seva col·laboració amb altres agrupacions de música tradicional (Sis Som, Música Nostra, Tramudança...) ha esdevingut tònic freqüent.

Malgrat la seva bona fama entre la gent de la gresca del país, mai no els han pujat els fums de la vanitat ni s'han volgut aprofitar econòmicament de la seva ben guanyada popularitat.

Les cançons més reeixides de l'Estol estan enregistrades a dues cassetes que porten per títol, respectivament, *Balls de la pagesia de Llevant* (1983) i *Cançons i tonades* (1986), i en un CD, *Batut i rossegueta* (1999) de Produccions Blau. Encara són ben vigents, admirades i utilitzades dins i fora Mallorca.

«La fama de l'Estol –ha escrit el professor del Conservatori, Xavier Carbonell–, consolidada i progressivament enfortida en el temps, emergí d'unes maneres de fer, de sonar singulars per la seva autenticitat, aura i arrelament i per la seva excepcional sonoritat, tècnica, coneixement i rigor artístic i conceptual. La seva praxis esdevingué model i mirall indiscutibles i

els seus ensenyaments constituïren un pont imprescindible entre les més arrelades i autèntiques arts sonores de la tradició illenca i les noves generacions de músics i conjunts tradicionals.»

El grup esdevingué una associació cultural, constituïda legalment l'1 de maig de 1993, l'activitat principal de la qual, a més de l'actuació en públic, ha consistit a conrear el camp de l'ensenyament dels seus balls i cançons a tota mena de gent. Fruits d'aquesta labor didàctica en són agrupacions novelles de balls populars mallorquins de s'Alqueria Blanca, Felanitx, Cas Concos, Sant Joan..., que fan que la nostra cultura popular no conegui el repòs i que no es marceixin els senyals de la nostra identitat.

Al llarg –i ample– de la seva activitat ininterrompuda, els quatre iniciadors, Baltasar Morei *Roca*, Tomàs Nicolau *de sa Mola*, Miquel Rosselló *Llanderó* i Miquel Sbert *Clavet*, donaren entrada a gent nova molt vàlida, com l'amo Antoni Adrover *de Can Paulo*, el seu fill Simó i el seu nét Antoni, i na Maria Pilar Pons, de s'Alqueria Blanca, que formen, excepte Miquel Sbert, la plantilla de sonadors de l'Estol des Picot que es va fer mereixedor del Reconeixement

de Mèrits corresponent a 1996, atorgat per l'Il·lustríssim Ajuntament de Manacor, a proposta del Patronat de l'Escola Municipal de Mallorca.

L'Estol des Picot, posteriorment, ha rebut més homenatges a Palma i altres poblacions de Mallorca on han actuat, fins i tot en el Principat de Catalunya. Ara s'incrementen amb la Medalla d'Honor del Conservatori Superior de Música de les Illes Balears, que consideram ben oportú i merescut, puix aquest grup de músics populars, degut a la càrrega d'anys d'alguns dels seus components, a partir de l'any 2003, ja només actua en públic en comptades avinenteses. La que comentam en aquest article n'ha estat una.

El Conservatori Superior, en honorar aquests músics autodidactes de la nostra cultura popular i tradicional, es mereix la més sincera enhorabona per la iniciativa, que voldríem que tingués continuïtat en altres col·lectius musicals, puix reconeixent els mèrits d'altri augmenta el prestigi propi, el de l'equip dirigent, el professorat i, alhora, el de tots els qui s'esforcen perquè la globalització no esborri les poques coses bones que ens cohesionen i fan que ens puguem sentir vius com a poble.

la romàntica del saladar
saladar revetla!

nou CD, JA A LA VENDA!

la romàntica del saladar revetla!

Edita: Produccions Blau
www.xocolat.com • www.discmedi.com

Romàntica del Saladar
www.laromanticadelsaladar.com